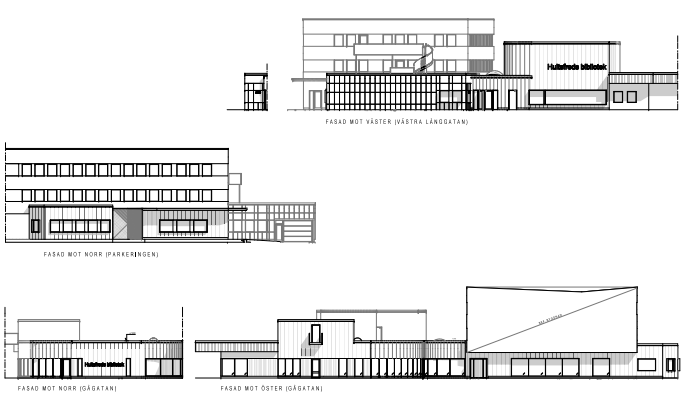




FASADER



HULTSFREDS BIBLIOTEK • 2018-05-31 - UTVÄNDRIG OCH INVÄNDRIG GESTALTNING ARKITEKT PULSF

BYGG-BOOM

 Svensk biblioteksförning





Detta verk är licensierat enligt Creative Commons erkännande 4.0 internationell licens.

December 2019

Grafisk form: A. Olas

Text: Thord Eriksson/Thord Eriksson Media

Omslagsbilder: Stadsbiblioteket i Mölndal, Hultsfreds bibliotekschef Anna Lundberg, biblioteket i Östberga, Älvdalens bibliotek, Hultsfreds bibliotek (arkitektskiss), Älvdalens bibliotek, Centralen i Tranemo (arkitektskiss), Tranemos bibliotekschef Fredrike Holzhausen Henriksson, Östberga bibliotek, Mölndals stadsbibliotek, Kulturkvarteret i Örebro (arkitektskiss).

Innehåll

Förord	4
Bibliotekens byggboom	5
Boomen i siffror	8
Vad innebär den väntade lågkonjunkturen?	10
Hur gör ni?	11
Möndals stadsbibliotek	13
Moheda bibliotek, Alvesta kommun	16
Älvdalens bibliotek	17
Hultsfreds bibliotek	20
Tranemo	23
Östberga bibliotek	26
Kulturkvarteret i Örebro	28
Pågående och planerade byggen	29

Förord



Titeln på den här rapporten kan tyckas provocerande. I medierapporteringen om folkbiblioteken är vi annars vana att läsa om stängda filialer, minskade öppettider och neddragna medieanslag. Men bilden är betydligt mer komplex än så. Visst är det så att många folkbibliotek står inför, eller redan upplever, sämre tider. Tidningen Dagens Samhälle har nyligen också visat att kulturens andel av kommunernas budgetar har minskat de senaste 20 åren.¹ På lång sikt får det allvarliga konsekvenser för möjligheterna att driva en framgångsrik biblioteksverksamhet.

Samtidigt satsas det på sina håll; i verksamhetsutveckling, nya tjänster, och som den här rapporten visar, i nybyggda bibliotek. Möjligheterna att bedriva biblioteksverksamhet ser alltså väldigt olika ut i olika delar av landet, något som i sin tur leder till större skillnader och minskad likvärdighet. Det är självklart också så att många folkbibliotek måste ersättas av rena ålders- och verksamhetsksäl. De är helt enkelt inte byggda för en modern folkbiblioteksverksamhet och går inte att anpassa till dagens krav.

Vi vill med denna rapport nyansera bilden av utvecklingen för folkbiblioteken, men också få igång en diskussion om hur det går till när nya bibliotek byggs. I rapporten ges exempel på projekt där medarbetare och användare involverats – och där så inte skett. För oss är det självklart att verksamheten och dess användare ska ges ett stort inflytande i planeringen av framtida lokaler. Annars riskerar vi en situation där stora kostnader plöjs ner i projekt som inte tillgodoser användarnas behov. Vi hoppas att den här rapporten ska medverka till en diskussion om hur nya bibliotek bäst planeras och samtidigt inspirera kommuner att satsa på lokaler för dagens och morgondagens folkbiblioteksverksamhet.

Karin Linder
Generalsekreterare

¹ Dagens Samhälle 40/2019



Bibliotekens byggboom

På några få år ska det byggas hundratals skolor, förskolor och äldreboenden i Sveriges kommuner. Hur står sig biblioteken under denna intensiva period? Finns det även i den delen av välfärdssektorn fog för att tala om en byggboom?

Den här rapporten utgår från den frågan som redan nu kan besvaras med ett enkelt "ja".

Det byggs många bibliotek.

En annan fråga är *hur det går till* när det byggs? Vilka tankar präglar de byggen som planeras, är påbörjade eller nyss har avslutats? Hur fångas biblioteksbesökarnas och personalens behov upp?

Det är komplexa frågor som inte enkelt låter sig redas ut i en enkät. Förutom presentationen av undersökningen och exempel på dess fritextsvar innehåller rapporten därför åtta beskrivningar av pågående eller nyligen avslutade byggprojekt.

Som så ofta när det handlar om vad som händer i den självstyrande kommunsfären är det slående att det ser rätt olika ut. Vissa byggnationer genomförs med högsta möjliga grad av inblandning från användare och bibliotekspersonal. Det finns exempel på att den metoden är fruktsam: Under projekteringen och byggandet av Ode, Helsingfors nya centrumbibliotek samlades till exempel över 2 300 idéer

in från invånarna i staden. Biblioteket testade dessutom *deltagande budgetering* där de framtida besökarna fick bestämma vilka fyra pilotförsök som skulle tilldelas 100 000 euro.

Den öppna och inlyssnande byggprocessen har resulterat i en byggnad som drar till sig blickarna från världens samlade bibliotekssfär. I augusti 2019 utnämndes Ode till världens bästa nya folkbibliotek.

Användarnas inblandning är inte en självklarhet överallt och kanske är det avsiktligt, men mer troligt är att det handlar om att vikten av planeringens olika moment inte alltid är självklar för alla inblandade.

Örjan Wikforss, arkitekt och professor emeritus med bakgrund vid Kungliga Tekniska Högskolan, pekar ut fastighetsägaren som särskilt viktig i rollen som översättare mellan verksamhet och byggare.² Han identifierar flera kritiska gap i byggprocessen som det gäller att överbrygga, till exempel översättningen av behov och önskemål till lokalprogram (det grundläggande dokument som beskriver en hyresgästs samlade lokalbehov) och övergången från byggprocess till inflyttning. Det är fastighetsägarens uppgift att hela tiden vara biblioteksverksamhetens byggkunnige partner och i synnerhet vid dessa kritiska skeden, understryker Wikforss.

² Framtidens kulturlokaler, kapitel i antologin Framtidens fastighetsbehov, Sveriges Kommuner och Regioner, 2019.

En slutsats under arbetet med rapporten är att bibliotekspersonalens upplevelser av bristande förankring, oklara behovsanalyser och uppenbara kommunikationssvårigheter i någon mån kunde ha undvikits om det funnits en tydlig källa att vända sig till för att söka svar på den självklara frågan: Hur bör arbetet gå till för att resultatet ska bli så bra som möjligt?

Frågan är i högsta grad motiverad, att vara med om att flytta in i ett nytt bibliotek är något som få alls ens upplever under sitt yrkesliv.

Att det inte finns en sådan källa av samlade erfarenhet betyder att hjulet måste uppfinnas på nytt i nästan varje byggprojekt. Det är knappast optimalt. Därför är det en god nyhet att IFLA:s sektion för biblioteksbyggnader och utrustning nu har tagit ett initiativ som kan leda till att en sådan samling byggs upp.

- Vi har pratat mycket om att ta fram riktlinjer och olika checklistor inför ombyggnationer eller nybyggen, säger Louise Dahlberg som jobbar på Umeå universitetsbibliotek och är ledamot i sektionen.

Sektionen har tillsatt en arbetsgrupp som utreder möjligheten att skapa ett system för insamlande och spridande av erfarenheter kopplade till byggnader och utrustning. Hur detta kommer att se ut och fungera är dock inte klart än. Möjligen kan IFLA snegla mot den amerikanska biblioteksföreningen som på sin hemsida har samlat riktlinjer, guider och verktyg som kan vara användbara vid nybyggnation och renovering.³

Inför en ombyggnad av Umeå universitetsbibliotek och dess lärmiljöer har Louise Dahlberg själv rest runt i Sverige och tittat på biblioteksbyggnader och träffat kolleger. Hennes upplevelser överensstämmer med de intryck som arbetet med den här rapporten har gett.

- De jag har träffat har varit väldigt intresserade av att dela med sig av sina erfarenheter, säger hon.



Louise Dahlberg jobbar på Umeå universitetsbibliotek och är ledamot i IFLA:s sektion för biblioteksbyggnader och utrustning.
Foto: privat

Louise Dahlberg har mött vittnesmål om byggprocesser som genomförts utan att personalens synpunkter har tagits i beaktande, eller ens efterfrågats.

- Och ibland har processerna gått för snabbt. Det har utsetts en grupp för att jobba med planeringen, men i slutändan har beslutet ändå fattats utan att det har kontrollerats att behoven verkligen funnits.

Ett svenskt initiativ motsvarande det IFLA har tagit, alltså att samla in erfarenheter kring planering och genomförande av nya biblioteksfastigheter, tycker Louise Dahlberg därför vore bra.

- Inte främst det byggnadstekniska utan mer det som handlar om hur människor fungerar i en miljö. Det skulle vara värdefullt med en sammanställning av möjliga fallgropar.

I debatten om bibliotekens framtid och roll fästs påfallande lite vikt vid de fysiska byggnaderna, de som byggs såväl som de befintliga. White arkitekters vd Alexandra Hagen och Teresa Lindholm, specialist i social hållbarhet vid samma företag, har knutit frågan om biblioteksbyggnadernas utveckling till Kungliga bibliotekets nationella biblioteksstrategi och förslagets formuleringar om att biblioteken ska vara öppna rum för bildning, upplevelser och samtal.⁴

3 <https://libguides.ala.org/library-construction>

4 Gör biblioteken till en jämlik mötesplats igen, debattartikel, Altinget.se, 2019-05-20.

”För att biblioteken ska kunna möta utredningens förslag måste lokalerna anpassas till de nya förutsättningarna. Idag saknas ofta möjlighet att bedriva olika aktiviteter samtidigt, utan att den ena stör den andra. Det leder till konflikt och en stundtals het debatt där intressen och grupper ställs mot varandra – stammisar mot nya grupper av besökare, vuxna och äldre mot barn och unga.”

Teresa Lindholm konstaterar att kraven stiger i takt med att biblioteken beskrivs som en allt viktigare plats.

- Man får allt svårare att fylla alla funktioner som ska fyllas och det är inte bara en fråga om lokaler, det rumsliga är bara en del i det hela. Hur bemanningen ser ut är förstås också viktigt.

Hon betonar att detta inte är en fråga för framtiden utan att behoven redan finns och att många bibliotekslokaler inte är i närheten av att tillgodose dem.

- Lokaler från 60-90-talet är ofta rum med bokhyllor - och sådana rum understödjer inte bibliotekens uppgifter.



Boomen i siffror

Växande folkmängd, demografiska förändringar och ett befintligt fastighetsbestånd som till stora delar är föråldrat och inte lever upp till 2020-talets krav. Det är förklaringar till att det enligt Sveriges Kommuner och Regioner, SKR kommer att byggas närmare 750 förskolor, 350 grundskolor, 300 gruppboendestäder, 250 idrottsanläggningar och 200 äldreboenden runt om i Sverige under de närmaste åren.⁵

Dessutom kommer cirka 50 "kulturanläggningar" att byggas. Hur många av dessa anläggningar som är bibliotek är dock oklart.

För att ta reda på det skickades en enkät om nya bibliotek till kultur- och/eller bibliotekschefer i landets samtliga kommuner våren 2019.

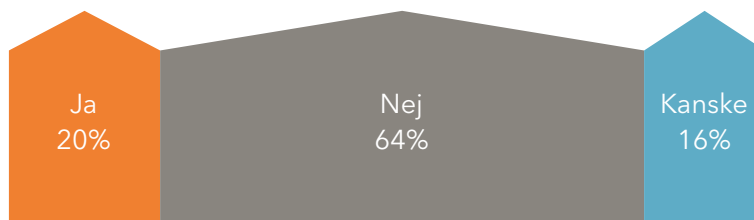
Från 265 av de 290 kommunerna kom svar som bekräftar att välfärdens byggboom även omfattar bibliotekssfären.

- I var femte kommun kommer ett nytt bibliotek att invigas under de närmaste fem åren.
- Ytterligare nästan lika många kommuner är det möjligt att ett nytt bibliotek invigs under samma period.
- Större renoveringar av bibliotek kommer att äga rum i ungefär var fjärde kommun.
- I fler än var fjärde kommun där renoveringar ska genomföras är dock de verkliga behoven mer omfattande än de planerade insatserna.

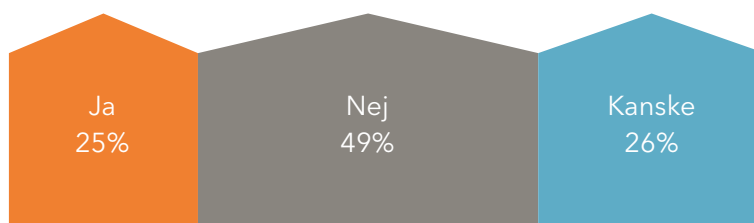
⁵ Ekonomirapporten, maj 2018, Sveriges Kommuner och Regioner.

Undersökningen

Kommer ett nytt bibliotek (eller flera) att invigas i din kommun under den närmaste femårsperioden?



Kommer en större renovering (eller flera) av bibliotek att genomföras i din kommun under den närmaste femårsperioden?



Motsvarar planerade renoveringar de faktiska behoven?



Frågorna ställdes i en enkät till kommunala förvaltningschefer med ansvar för folkbibliotek våren 2019. Svar kom från 265 av landets 290 kommuner, en frekvens på drygt 90 procent.

Vad innebär den väntade lågkonjunkturen?

På vägen från planer och fattade beslut till praktisk handling, kan mycket hända. Alla byggprojekt kan stoppas. Är det vad som kommer att ske nu när lågkonjunkturen står för dörren? Frågan ligger nära till hands eftersom kommunernas situation är särskilt besvärlig.⁶

- Om kommunernas åtagande i välfärden förblir oförändrat kommer gapet mellan deras intäkter och kostnader att öka till 90 miljarder kronor år 2026.
- Runt 90 av 290 kommuner beräknas redovisa underskott 2019.
- Kommunernas ekonomichefer bedömer samtidigt att år 2020 kommer att bli ännu kärvare.
- Skatteunderlaget krymper på grund av att andelen äldre i befolkningen växer.

Gruppen över 80 år beräknas bli nästan 50 procent större till 2026. De kärvare tiderna märktes redan 2019 då nästan en fjärdedel av landets kommuner skar i bibliotekens budgetar.⁷ Vilka följder kommer dessa ekonomiska realiteter att få för kommunernas byggplaner på biblioteksområdet?

Det är naturligtvis inte möjligt för någon att svara säkert, men SKR:s chefsekonom Annika Wallenskog tror inte att det är särskilt sannolikt att fattade beslut om nya byggprojekt rivs upp.

- Har de väl kommit in i planerna, brukar det vara svårt att ta bort dem, säger hon.

Däremot utesluter hon inte att det ekonomiska läget innebär att projekt kommer att skjutas upp eller krympas.

Hon konstaterar samtidigt att det verkar som att bibliotek och övrig verksamhet med anknytning till kultur klarar sig relativt lindrigt undan.⁸

- Trots att de allra flesta kommuner nu sparar, säger endast hälften att de ska spara på kulturområdet. Skälet kan nog vara att det inte rör sig om så mycket pengar, det finns helt enkelt inte så mycket att spara. Jag blev faktiskt förvånad, jag trodde att fler skulle säga att de tänkte spara inom kultur och fritid, säger Annika Wallenskog.

⁷ Bistrare tider för biblioteken, Biblioteksbladet, 2/2019.

⁸ Kartläggning: Åtta av tio kommuner planerar besparingar, SVT.se, 2019-11-24.

⁶ Ekonomirapporten, oktober 2019, Sveriges Kommuner och Regioner.

Hur gör ni?



Hur går det till när ett bibliotek ska byggas eller renoveras?
Svaren varierar.

I Mölndal där ett nytt bibliotek invigdes i slutet av 2017, beskrivs processen som ett grupparbete.

I Moheda, Alvesta kommun, byggdes det nya biblioteket utan personalens inblandning.

I Tranemo kom initiativet och drivkraften från civilsamhället och näringslivet som ser det nya biblioteket, som öppnar 2020, som en attraktiv samlingsplats för orten.

I förortsområdet Östberga i södra Stockholm ledde social oro och otrygghet till önskemål om en verksamhet med många olika aktiviteter. Det resulterade i ett kulturhus som betraktas som ett led i att göra Östberga till en bättre plats att bo på.

I Älvdalen, där det nya kombinerade folk- och skolbiblioteket invigdes sommaren 2018, upplevde personalen att de inte blev tagna i anspråk under processen och efteråt finns det vittnesmål om psykisk belastning på grund av besvikelsen över grusade förhoppningar.

I Örebro, där det nya Kulturkvarteret kommer att invigas 2021, fattades alla viktiga beslut innan behoven utretts och personalen involverades.

I Hultsfred, som inviger sitt nya bibliotek sommaren 2020, ses biblioteket som en viktig faktor för att lyfta hela stadskärnans attraktivitet.

Grundläggande syften och förväntningar varierar alltså, liksom djupet på analysen kring framtida behov och användarnas - personalens såväl som besökarnas - inblandning.

Bortom olikheterna finns det dock en gemensam nämnare: Betydelsen av att ta steget från omoderna och oattraktiva lokaler går ofta att mäta i siffror. På Alvesta folkbiblioteks filial i Moheda har utlåningen gått upp med 30 procent. Detsamma gäller Mölndals bibliotek och Älvdalens bibliotek.



Britta Olsson Finck, chef för Mölndals stadsbibliotek (t h) och Sofia Slottner, samordnare för programverksamhet för vuxna. Biblioteket var 2019 nominerat till utmärkelsen Årets bibliotek. Foto: Mölndals bibliotek





Mölndals stadsbibliotek

”Genom att vi tog oss an frågorna och utmaningarna tillsammans kom vi framåt”

Britta Olsson Finck, chef för stadsbiblioteket i Mölndal, som invigde sina nya lokaler i december 2017, talar om vikten av att ändra *mindset* kring vad ett modernt bibliotek kan vara. Inför bygget fanns det önskemål om flexibla ytor, några lite större, andra lite mindre. Dessutom behövdes nytänkande kring barnavdelningen.

- Arkitekterna var verkligen lyhörda för våra tankar kring läs- och språkutveckling och barns behov av rörelse. Vi är nöjda med hur den fysiska miljön sedan blev, säger Britta Olsson Finck.

Hon beskriver arbetet med att utveckla idéerna till det nya biblioteket som intensivt, roligt och något som samtliga medarbetare varit delaktiga i.

- De fick möjlighet att vara med om något unikt i sitt yrkesliv.

På en del av det gamla bibliotekets yta byggdes det upp miljöer där det gick att testa idéer redan innan det nya biblioteket var färdigbyggt.

- Det innebar att det blev förändringstänk redan på det gamla biblioteket. Vi har ett nytt *mindset*, vi är vana vid förändring och vår ingång är att vi löser saker tillsammans och i hög delaktighet.

Arbetet blev ett sätt att utmana sin egen profession och Britta Olsson Finck medger att det ibland har funnits visst motstånd och oro i personalgruppen.

- Men genom att vi tog oss an frågorna och utmaningarna tillsammans kom vi framåt, säger hon.

De nya lokalerna - 2019 nominerade till fackförbundet DIK:s utmärkelse Årets bibliotek - ligger i centrala Mölndal och omfattar 3000 kvadratmeter fördelade på två våningsplan. I anslutning till en av entréerna ligger ett kafé. De nya ytorna ger möjlighet till mer programverksamhet, till exempel traditionella författarbesök och teater för barn.

- Vi har förstås haft program tidigare också men nu har vi möjlighet till fler och mer varierande program. Vi har också en ny yta, gradängen, där vi till exempel bjuder in musiker att spela inom konceptet Öppen scen, säger Britta Olsson Finck.

Biblioteket samarbetar med lokala näringsidkare och lokaltidningen Mölndalsposten har testat att vid några tillfällen ha delar av sin redaktion där.

De boende i Mölndal tycks gilla sitt nya bibliotek. 2018 ökade utlånen med 9 procent jämfört med 2016 (under 2017 höll biblioteket stängt under flera perioder så det året är inte lämpligt att jämföra med).

Dessutom ökade antalet låntagare med 268 procent, antalet utfärdade lånekort med 44 procent och antalet besökare med 57 procent.

- Ett nytt bibliotek skapar nyfikenhet. Utmaningen är att få besökarna att komma tillbaka en andra, tredje och fjärde gång, säger Anette Hagberg som är avdelningschef för biblioteken i Mölndal och tillträdde sin tjänst strax innan det nya biblioteket invigdes.

Erfarenheten att flytta in i ett nybyggt bibliotek har hon däremot med sig från Halmstad där hon jobbade i många år och där stadsbiblioteket invigdes 2006.

- Man måste jobba mycket mer med engagemang. Man flyttar inte bara in en gammal verksamhet i ett nytt hus, säger hon apropå att förmå nya besökare att komma tillbaka, även när nybygget inte längre bjuder nyhetens behag.

Anette Hagbergs uppfattning är att personalen i Mölndal kände sig involverad i processen - och hon betonar hur viktigt det är.

- Det är viktigt att de känner stor delaktighet för det är så otroligt många beslut som ska fattas under det sista året. Sådant man tidigare inte har haft en aning om, som var elkontaktarna ska sitta.

Linda Andersson på arkitektfirman Fredblad var handläggande arkitekt för lokaler och inredning.

- Vi började med att ha seminarier med chefer från olika bibliotek om vad det nya biblioteket kunde vara. Tankar om en mötesplats och ett offentligt rum löpte som en röd tråd, säger hon.

Under processen formulerade personalen sin ambitionsnivå: bäst i Sverige, kanske till och med bäst i världen, och Linda Andersson beskriver en stor vilja hos alla inblandade att pröva nya tankar. En konkret målsättning var att skapa en upplevelse för besökarna skild från det gamla biblioteket, som dominerades av en stor bokhall där hyllorna var så höga att varken besökare eller personal kunde överblicka rummet. Arkitekter och personal åkte på studiebesök till bland annat Malmö stadsbibliotek, Kulturhuset i Stockholm och det omtalade kombinerade biblioteket och kulturhuset på Rentemestervej i nordvästra Köpenhamn.

Linda Andersson upprepar betydelsen av att vara öppen för ett nytt *mindset* och att skapa möjligheter för inflytande över byggprocessen på detaljnivå.

En grundläggande skillnad mellan det gamla och det nya biblioteket är förhållandet till medierna.

- Det gamla biblioteket var uppbyggt kring medierna och ofta innebar det ett hinder för aktiviteter i byggnaden.

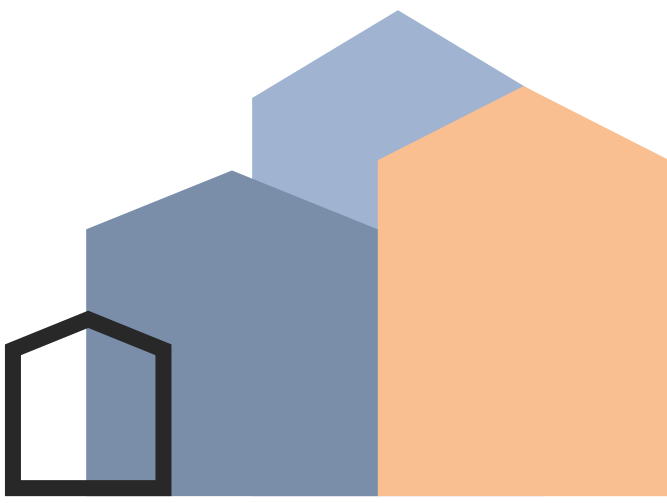
Tankegångarna kring de nya lokalerna har i stället kretsat kring hur människor rör sig och var de ska uppehålla sig.

- Vilka olika zoner finns det? Var ska det vara tyst - det finns behov av ett traditionellt bibliotek också - och var ska det inte vara det? säger Linda Andersson.



Det nya biblioteket i Moheda invigdes försommaren 2019 och ligger i anslutning till samhällets nya skola.
Foto: Alvesta kommun





Suzanne Hammargren,
bibliotekschef i Alvesta.
Foto: privat

Moheda bibliotek, Alvesta kommun

"Det är en vinn-vinn-situation för medborgarna"

Beslutet att flytta biblioteksfilialen i Moheda till nybyggda lokaler väckte protester när det fattades 2015.

- Folk var så nöjda med det gamla biblioteket, det låg så nära allt och var så tillgängligt, säger Suzanne Hammargren som är bibliotekschef i Alvesta kommun.

Det gamla biblioteket skulle ersättas med ett nytt kombinerat folk- och skolbibliotek i anslutning till en ny skola och en idrottshall. Sedan invigningen på försommaren 2019 tycks missnöjet ha lagt sig, konstaterar Suzanne Hammargren. Från maj till oktober har antalet utlån ökat med 30 procent jämfört med motsvarande tid 2018.

- Jag tror att det kan bero på att attraktiviteten ökat tack vare de fräscha lokalerna. Men jag tror också att det hänger ihop med möjligheten att skylta upp bättre, säger Suzanne Hammargren.

Hon tror även att det större utbud som följt av samlokaliseringen är en bidragande faktor. Det är en vinn-vinn-situation för medborgarna, säger hon.

Skolbibliotekarien Sandra Sandgren var tidigare skolbibliotekssamordnare i kommunen och följde i den rollen byggprocessen.

- Vi har inte fått vara med och bestämma hur lokalen ska se ut. Det kom en ritning på en färdig lokal och ett meddelande om att det är

så här det kommer att se ut. Sedan fick vi vara med och bestämma om saker som hur många eluttag det skulle vara.

Sandra Sandgren jobbar nu i det nya biblioteket och är i stort sett nöjd men märker samtidigt att lokalerna har brister som hade gått att undvika.

- Det finns saker som de som ritat inte har tänkt på, de har nog inte haft den bibliotekskunskapen.

Konkreta exempel på brister är att kontorsdelen är liten - Sandra Sandgren och hennes två folkbibliotekariekolleger trängs - liksom förrådsutrymmet i direkt anslutning till kontoret. Av större betydelse för själva verksamheten är att bibliotekets sagorum inte är anpassat efter storleken på de barngrupper som ofta kommer dit.

- Om jag ska ha in en hel klass så är det inte möjligt, det går in max 15 stycken och då blir det väldigt trångt. Hade jag fått bestämma hade jag gjort det större. Annars är lokalen öppen, ljus och fin, tycker Sandra Sandgren.

Hon och hennes kolleger har haft inflytande över interiören.

- Vi har fått vara med och bestämma färger så det har varit lite skillnad i möjlighet att påverka. Vi fick vara med under själva upphandlingen och sedan var det vi som hade träffarna med de som blev upphandlade. Vi fick bestämma om vi ville ha låga eller höga hyllor och allt sådant där.

Älvdalens bibliotek

“Resultatet har inte blivit som vi hade önskat”

Biblioteket invigdes sommaren 2018 och ligger centralt i kommunens huvudort, inrymt i den nybyggda Älvdalsskolan. Placeringen skiljer sig markant från det gamla biblioteket som låg i det som tidigare var kommunens tingshus.

- Det var en bred uppfart, en stor trappa upp till entrén, pampiga dörrar - det var liksom ett stort steg att ta sig in, säger Karin Rytter som är kommunal enhetschef med ansvar för biblioteksverksamheten i Älvdalens kommun och beskriver det nya biblioteket som betydligt mer inbjudande och tillgängligt.

Sedan invigningen har utlåningen ökat, enligt Karin Rytter, vilket kan vara en följd av det nya bibliotekets centrala placering. Men själva byggnaden blev inte som bibliotekspersonalen hade önskat.

- Arkitekterna och fastighetsbolaget hade en bild av det nya biblioteket, och bibliotekspersonalen hade en annan bild. Fokus för arkitekterna och fastighetsbolaget låg på att bygga en skola medan vi hade en tanke om ett mer tillgängligt bibliotek för alla, flexibla lokaler så att man kan göra rum i rummet, flytta möbler och utveckla verksamheten. Men så har det inte blivit, säger Karin Rytter.

I stället för en lätt och flyttbar inredning med hjulförsedda hyllor har det nya biblioteket platsbyggda möbler. Dessutom är tillgängligheten begränsad eftersom det krävs nyckelbricka för att använda hissen som ligger i den intilliggande skolan. Ytterligare en faktor som minskar tillgängligheten är att det inte finns någon parkering i direkt anslutning till biblioteket.

- Resultatet har inte blivit som vi hade önskat, säger Karin Rytter.



Personalen vid Älvdalens nya bibliotek anser inte att de involverades i planeringen av bygget. Detta tillbakavisas dock av det kommunala fastighetsbolaget.
Foto: Älvdalens bibliotek.

Bristande kommunikation mellan arkitekter/fastighetsbolag och bibliotekspersonal/besökare är orsaken till bristerna, menar hon. Personalen har rest runt på studiebesök för att hämta inspiration. Men detta har inte fått genomslag i processen, som i stället har styrts av arkitekter och fastighetsbolag. Följden, enligt Karin Rytter, är att verksamheten inte kan utvecklas som det var tänkt. Jämfört med tidigare innebär de nya lokalerna till och med begränsningar.

- Vi har till exempel tvingats tänka om när det gäller programverksamheten eftersom den inte kan dra för mycket folk. Vi har en annan lokal som vi kan utnyttja, men den är anpassad för elever, inte för vuxna eller äldre och funktionshindrade.

Synpunkterna på de nya lokalerna har förts fram i olika sammanhang i den kommunala organisationen. Vid ett möte där chefer för flera av kommunens förvaltningar träffades i slutet av augusti 2018, informerade Älvdalens kultur- och fritidschef sina kolleger om flytten till den nya skolan: "Vår förhoppning var ett modernt bibliotek vars utformning skulle avspejla bibliotekslagens uppdrag om kulturell verksamhet, demokrati, tillgänglighet, digital delaktighet och läsfrämjande. ...



Resultatet blev dessvärre tyvärr inte riktigt det vi önskade vilket har gjort att arbetsmiljön både fysiskt och psykiskt har påverkats.”⁹

Den fysiska arbetsmiljön hade präglats av själva flytten, att packa ner och upp och att behöva genomföra en kraftig gallring ”på grund av att antalet hyllmeter inte uppfyller det beställda”.

”Psykiskt handlar det om att hantera den besvikelse som finns över att inte ha (sic) blivit lyssnad på i processen, där man lagt ner mycket kraft och engagemang, vilket också gör att man tappar gnistan och får svårare att motivera nya medarbetare.”

Karin Rytter är samtidigt angelägen om att framhålla att det nya biblioteket är en fungerande mötesplats, inte minst tack vare mötet som planerades in från början och har bidragit till fler besökare.

- De studerar eller jobbar, några har startat ett stickcafé och man kan ha bokcirkel och mindre sammankomster. Positivt är också att vi har en läktare där man kan sitta och studera. Det har gjort att vi kan ha datakurser för pensionärer och nyanlända via SFI.

Parallellt med projekteringen av den nya skolan där kommunens huvudbibliotek nu är inrymt, startade också förberedelserna kring en uppbyggnad av filialen i Idre. Där förde inredningsarkitekten en tät dialog med bibliotekets personal.

- Sedan togs en vision fram om hur vi ville att det skulle se ut och fungera, och sedan blev det så utifrån funktion, färg och form, säger Karin Rytter.

Till skillnad mot i huvudorten blev resultatet lyckat i Idre, anser hon. Barnperspektivet är tydligt, liksom det lokala samiska temat. Färg och form har hämtat inspiration från fjällnaturen och det samiska. Tygstyckena/draperierna runt sagohörnan - Sagans skog - avbildar siluetterna av de lokala fjälltopparna.

- Det blev exakt som vi hade önskat.

I Idre har verksamheten kunnat utvecklas efter renoveringen. Hyllorna är smidiga och flyttbara och hela biblioteket kan förvandlas till en hörsal.

- Där lyssnade man verkligen på önskemålen om att både kunna provocera fram möten och att samtidigt kunna sitta för sig själv och vara ifred.

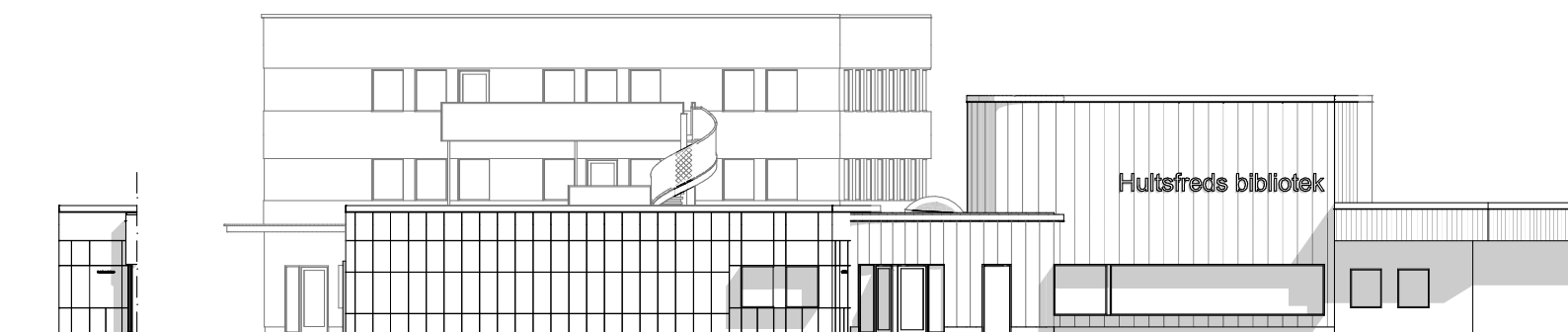
Enligt Thomas Kjellson, vd för det kommunala fastighetsbolaget Norra Dalarnas lokaler AB, finns det avgörande skillnader mellan filialen i Idre och det nybyggda biblioteket i Älvdalen: På det nybyggda, arkitektritade biblioteket är mycket av inredningen fast medan det var bibliotekspersonalen som själva beställde inredningen till filialen i Idre.

- De köpte det de tyckte var ändamålsenligt, och då har det blivit som de har velat ha det. Det kan vara en lärdom, säger han.

Thomas Kjellsson avvisar däremot beskrivningarna av skolbygget i Älvdalen som en process där bibliotekets personal inte har fått tillfälle att uttrycka sina åsikter.

- Under hela projekteringsfasen har det funnits samrådsgrupper där personalen varit med och haft åsikter. De har fått välja fritt vad de velat ha, så jag delar inte alls den åsikten. Biblioteket är utformat enligt deras önskemål, säger han.

⁹ Protokoll från förvaltningsråd, Samhällsutvecklingsförvaltningen, Älvdalens kommun, 2018-08-23.



Hulthfreds nya bibliotek är inrymt i en fastighet mitt i staden där posten tidigare låg.
Enligt det politiska beslutet ska biblioteket höja centrumkvarterens attraktivitet med ett innehåll för 2029 - "inte för 2019".
Bilder: AB Hulthfreds bostäder/Arkitekthuset



Hultsfreds bibliotek

”Till slut uppstod ändå förtroende”

I Hultsfred pågår en ansiktslyftning av stadskärnan, H-City som den kallas. Efter en inventering av kommunens lokalbestånd bestämdes det att Arbetsförmedlingen skulle flytta in i bibliotekets lokaler och att biblioteket i sin tur skulle ta över en yta där Posten tidigare legat. Initiativet kom från kommunens politiska ledning och tanken var tidigt att biblioteket skulle samexistera med en digital turistbyrå, en av socialtjänstens verksamheter samt Svenskt rockarkiv vars mål är att samla den svenska rockhistorien – en påminnelse om att Hultsfreds rykte tidigare präglades av att landets ledande musikfestival arrangerades i kommunen. Dessutom fanns det synpunkter på att biblioteket låg otillgängligt och inte riktigt centralt, och på toppen av en lång uppförsbacke.

I kommunens beslutsunderlag beskrivs ”en mötesplats som är välkommande för alla med teknik- och designlösningar i framkant” som ska ”höja attraktiviteten i centrum” med ett innehåll ”som ska byggas för 2029 – inte för 2019”.¹⁰

Arkitekterna som har ritat det nya biblioteket var tidigt inne i processen, redan när kommunen gjorde sin inventering av lokalbeståndet. När bibliotekets personal släpptes in i planeringen följde en avvaktande period.

– Vi var undrande i början eftersom de inte hade så mycket erfarenhet av just bibliotek. Men till slut uppstod ändå förtroende, säger Anna Lundberg som är bibliotekschef. Personalen gjorde studiebesök i närheten – Jönköping, Värnamo, Huskvarna – och på bibliotek längre bort, som i danska Århus. Enligt Anna Lundberg var i stort sett hela personalen involverad på något sätt.

– När jag åkte runt och lyssnade på kolleger i andra kommuner så märkte jag att det inte alls verkar självklart att jobba så, säger hon.



När Anna Lundberg, bibliotekschef i Hultsfred, reste runt och pratade med kolleger i andra kommuner, märkte hon att det inte är självklart med inkluderande arbetssätt under planeringen av nya bibliotek.
Foto: Hultsfreds kommun.

Det nya biblioteket kommer att innebära tillgång till nya ytor. Från kommunledning har det funnits önskemål om studiesalar och personalen ville bland annat ha en black box. Ett kafé kommer att understryka bibliotekets funktion som mötesplats. Dessutom saknar skolorna i Hultsfreds innerstad helt bibliotek och det var därför viktigt att skapa förutsättningar att ta emot klassbesök med 25-30 elever åt gången.

– Det var en process där vi hade olika arbetsgrupper. Och inredningsarkitekterna tittade på flödena: hur människor kommer att röra sig i lokalerna, säger Anna Lundberg.

Arnor Torsteinsson, arkitekt på Arkitekthuset i Jönköping, var involverad i arbetet redan i det första skedet, när det fortfarande handlade om att inventera kommunens lokaler.

– När det var bestämt att Arbetsförmedlingen skulle ta bibliotekets lokaler var frågan vart biblioteket skulle flytta. De gamla lokalerna passade inte längre behoven, det låg längre bort från centrum.

¹⁰ Tjänsteskrivelse, Hultsfreds kommun, 2018-05-09.



Han beskriver bibliotekets nya placering vid en gågata i anslutning till ett köpcentrum mitt i centrala Hulfsfred, som ett sätt att göra biblioteket till en del i en daglig rutin för Hulfsfreds invånare som passerar där.

- Man ska se att biblioteket finns och att det innebär något annat än att hämta en bok och lämna tillbaka den två veckor senare, säger Arnor Torsteinsson.

I planeringen av det nya biblioteket involverades personalen.

- Vi diskuterade: Vad hade funkat på det gamla stället? Vad ville de ha annorlunda? Det var den vanliga behovsanalysen som man alltid gör.

Personalen hade redan gjort sina studiebesök och Arnor Torsteinsson beskriver dem som högst medvetna i sina förväntningar och mål.

- Alla hade varit någonstans och visste att moderna bibliotek är något människor pratar om och platser som lockar både unga och gamla.

Själv hade Arnor Torsteinsson ingen tidigare erfarenhet av att jobba med biblioteksbyggnader. Men han framhåller att han är utbildad i Danmark och har bott där i tio år, och att han under den tiden tog intryck av de många framlysta biblioteksprojekten i landet.

- Det handlar om att göra biblioteken till centrala platser med generösa öppettider, lekplatser för barn, fokus på det digitala, flexibilitet och multifunktion.

Det nya biblioteket öppnar i början av sommaren 2020 och invigs officiellt i augusti.



Fastigheten i Tranemo där biblioteket kommer att inrymmas tillsammans med en bistro och ett hotell. Skisser: Föreningen Centralen





Fredrike Holzhausen Henriksson,
bibliotekschef i Tranemo.
Foto: Tranemo kommun

Tranemo

”Tack vare biblioteket kommer det alltid att vara öppet”

I ett par decennier har biblioteket i Tranemo varit provisoriskt inhyst i en nedlagd stickfabrik lite utanför stadskärnan. För några år sedan skulle verksamheten flytta till Postens gamla lokaler, en rationell lösning som dock inte väckte mångas entusiasm.

”Har ni inga visioner?!” frågade musikläraren Urban Björn när kommunen arrangerade ett möte för att informera om planerna.

- Det blev upptakten till att andra också reagerade, säger Urban Björns hustru Lena Björn. Makarna är idag engagerade i en förening bestående av kommuninvånare som efter mötet lämnade in tusen namnunderskrifter och ett medborgarförslag om en helt annan lösning för biblioteket. Initiativet tog skruv hos kommunens politiska ledning och sedan sommaren 2019 pågår i stället bygget av den nya fastigheten Centralen som är belägen vid Tranemosjön. Inflyttning sker våren 2020.

Förutom bibliotek med ytor för bland annat framträdanden kommer fastigheten att inrymma hotell och en bistro.

- Vi har i alla år varit på väg att flytta från stickfabriken. Lokalerna i sig är bra men ligger lite utanför samhället. Den stora vinsten för vår del

blir att vi hamnar centralt i Tranemo i en fastighet i ett plan där det enkelt går att parkera utanför, säger bibliotekschefen Fredrike Holzhausen Henriksson.

Hon framhåller betydelsen av att civilsamhället och det lokala näringslivet har engagerat sig i frågan. Ett modernt bibliotek på en bra plats är en viktig angelägenhet för många.

- Det handlar om att Tranemo ska vara attraktivt.

Bygget kan förverkligas tack vare samspel mellan kommunen, som formellt äger och bygger fastigheten, en krögare som ska driva bistro, en förening bestående av lokala företagare som kommer att stå för hotellverksamheten samt föreningen Centralen där Urban och Lena Björn är verksamma.

Mitt i byggnaden planeras för ett inomhustorg där bistro kommer att ha servering och dit biblioteket om dagarna flyttar ut tidningar och tidskrifter. Torget kan också fungera som arena för arrangemang. I biblioteket byggs en bred trappa som ska kunna användas som åskådarläktare vid uppträdanden. Programverksamheten kommer att skapas i samarbete mellan biblioteket och föreningen Centralen.

- Föreningen kommunicerar med andra kommuninvånare och blir en ingång till biblioteket. Vi kommer även att ha satellitgrupper, som till exempel ungdomar på gymnasiet, så att vi får input om vad biblioteket ska innehålla, säger Fredrike Holzhausen Henriksson.

Hon menar att det krävs nya sätt att tänka kring lokalerna och vad som ska rymmas i dem. En mobil interiör och de nya samverkansformerna i huset med föreningen Centralen och entreprenörer bakom hotell och bistro, ska skapa flexibiliteten som behövs för att leva upp till förväntningarna om ett modernt bibliotek.

- Bara på de senaste åren har bibliotekens uppdrag förändrats. Det handlar om delaktighet och att vi till exempel lyfter fram de här uppdragen som tillkommit kring digital kompetens. Litteratur är en betydande del av vår verksamhet, men för demokratin och den fria åsiktsbildningen är det även viktigt att vi har intressanta föreläsningar. Vi ska fungera som en mötesplats för folkbildning, det handlar om att uppdraget har vidgats, säger Fredrike Holzhausen Henriksson.

Ulf Klevbrant, kommunens projektledare för bygget, beskriver hur planeringen av fastigheten har fått ta tid och att såväl biblioteket som föreningen Centralen har fört dialog med invånare i Tranemo om vilka behov och önskemål som finns.

- Det har varit stort fokus på att inte bara få ett bibliotek, utan en mötesplats. Det handlar om att på något sätt göra Tranemo som ort lite större. Det är ett unikt arbete eftersom det är så djupt förankrat överallt, säger han.

Från näringslivet drivs bygget av en stiftelse som sedan länge ligger bakom en lokal hotellverksamhet som kommer att flytta in i den nya fastigheten. Att engagemanget skulle hänga ihop med en särskilt djup kärlek till bibliotek är något som tonas ned av Max Larsson, vd för företaget Tranemo som tillverkar arbetskläder.



”Har ni inga visioner?”,
undrade musikläraren Urban
Björn. Det blev upptakten till
projekteringen av Tranemos
nya bibliotek.
Foto: privat

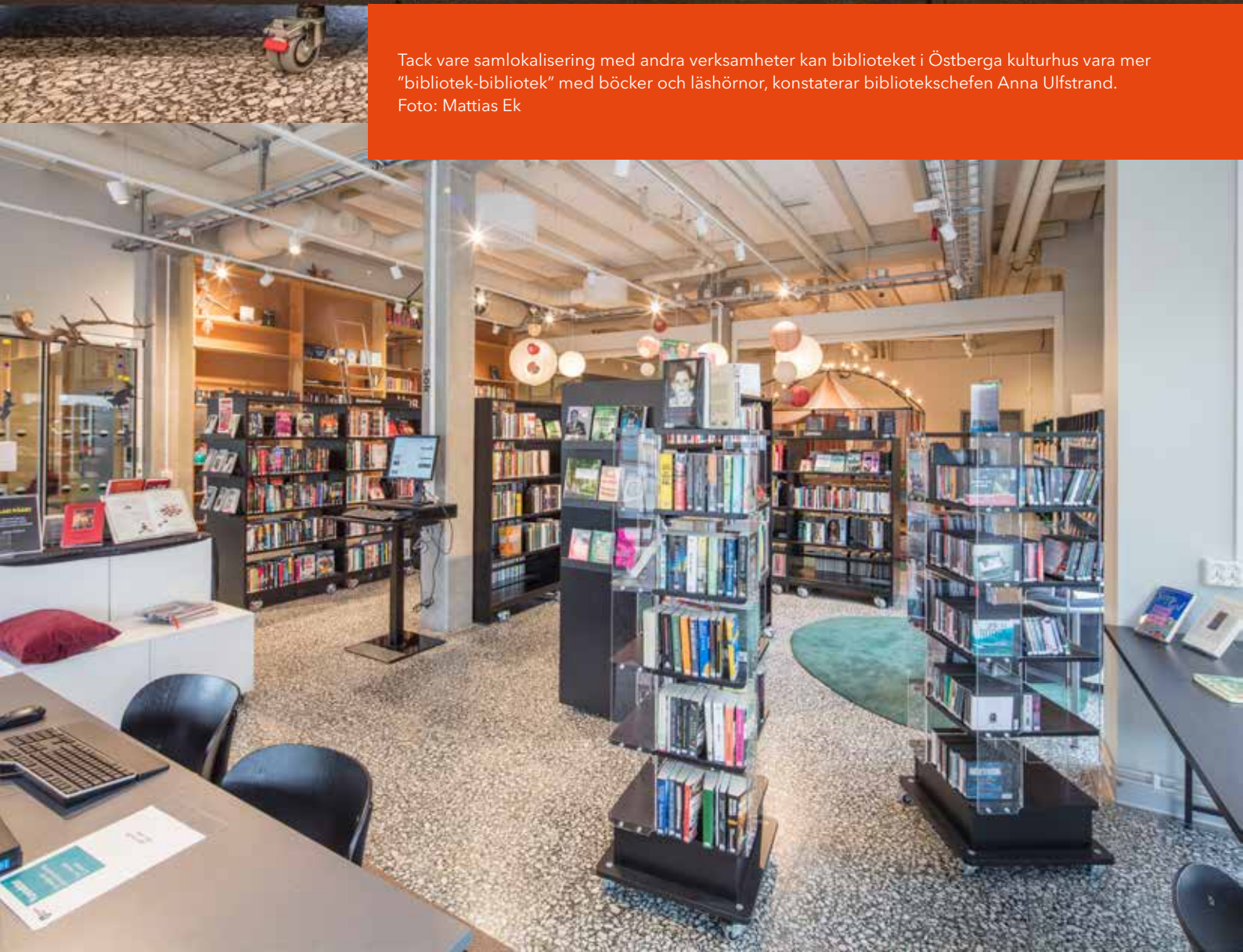
- Boken håller ju på att fasa ut - vad är den om fem år? Det vi har försökt skapa är en mötesplats snarare än ett bibliotek, för att vi tycker att det behövs en rejäl satsning i Tranemo, säger han.

En omständighet förknippad med just bibliotek har Max Larsson dock tagit fasta på:

- Det finns ju en bibliotekslag. En kommun måste ha bibliotek med anständiga öppettider och personal på plats. Om man bygger i privat regi på en mindre ort är det inte alltid lätt med bemanningen, men tack vare biblioteket kommer det alltid att vara öppet. Om det sedan blir studiecirkel, barnteater eller andra konstnärliga yttringar spelar ingen roll, så länge det finns en bibliotekslag kommer det att finnas ett bibliotek och det är ju inte så kul för bibliotekarierna om ingen kommer. De får anpassa sig och skapa attraktiva event - vad det kommer att vara i framtiden, det vet jag inte. Jag hoppas att de lär sig det på sina utbildningar.



Tack vare samlokalisering med andra verksamheter kan biblioteket i Östberga kulturhus vara mer "bibliotek-bibliotek" med böcker och läshörnor, konstaterar bibliotekschefen Anna Ulfstrand.
Foto: Mattias Ek



Östberga bibliotek

”Jag skulle ha varit tuffare med barnperspektivet”

Östberga ligger i Stockholms södra förorter och präglades för några år sedan av social oro. Bilar brann, många boende i området kände sig otrygga. Som en följd av detta anordnade staden med stöd av Sveriges Kommuner och Regioner en medborgardialog där det snabbt hördes röster om behovet av en mötesplats, ett ställe där det går att träffas. Flera önskade sig uttryckligen att denna mötesplats skulle innehålla ett bibliotek, något som tidigare inte funnits i Östberga.

Önskemålet formades till ett förslag om att anlägga ett allaktivitetshus i en före detta livsmedelsaffär i området. Invigningen ägde rum någon vecka före valet 2018 och verksamheten döptes till Östberga Kulturhus.

I lokalerna ryms öppen förskola, fritidsgård, föreningslokaler – och ett bibliotek, trots att etablering i just Östberga inte fanns med i Stockholms stadsbiblioteks strukturplan. – Samlokaliseringen med andra verksamheter ger mycket vinster. Vi kan vara mer ”bibliotek-bibliotek” med böcker och läshörnor. Andra utrymmen, som verkstäder och sitta skönt-fåtöljer, finns på andra ställen i huset, säger Anna Ulfstrand som är chef för flera bibliotek i södra Stockholms förortsområden, inklusive det i Östberga.

En annan fördel med samlokaliseringen är tryggheten av att fler människor än bibliotekspersonalen rör sig i huset.

– Ur trygghets- och kontaktsynpunkt finns det många fördelar med det.

En relativt snabb process föregick etableringen av biblioteket och Östberga kulturhus och Anna Ulfstrand säger att det finns detaljer i lokalerna som hon önskar att det hade funnits mer tid att tänka igenom.



– Det var arkitekter med mycket tankar kring form. Men sedan sakerna börjat användas har jag ibland tänkt att jag skulle ha varit tuffare med barnperspektivet och att lokalerna borde ha varit än mer flexibla.

Sedan invigningen har det dessutom varit nödvändigt att fundera igenom gränsdragningar: i hur hög grad ska bibliotekets personal stå i kulturhusets fik? Hur fungerar det med flera barnverksamheter vägg i vägg, men med olika funktion och uppdrag?

– Vi har haft mycket att jobba oss igenom, säger Anna Ulfstrand.

Har det yttersta syftet att öka tryggheten i området uppnåtts?

– Den ökar sakta. Vi får höra att det har blivit mycket tryggare i centrum i den delen av Östberga sedan kulturhuset öppnade, säger Åsa Winfridsson, preventionssamordnare på Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning i Stockholm.

Varken hon eller Anna Ulfstrand tror att ett bibliotek i sig har en direkt lugnande effekt. Där emot kan det ha betydelse att det fungerar som en magnet och att det därför har börjat röra sig folk i området under dagar och kvällar. Biblioteket drar dessutom människor från kringliggande områden till Östberga, dit de sällan eller aldrig har haft några ärenden tidigare.

– Att fler rör sig i området har varit ett av våra mål, säger Åsa Winfridsson.



Kulturkvarteret uppförs i centrala Örebro och kommer att inrymma stadsbiblioteket, kulturskolan, Länsmusiken och Konserthuset som den nya byggnaden byggs ihop med.
Foto: Wingårdhs



Lars Hilmersson, verksamhetschef
för biblioteket och kulturskolan.
Foto: privat

Kulturkvarteret i Örebro

”Det har varit en uppförsbacke”

I Örebro byggs Kulturkvarteret, en ”gränsöverskridande plats för upplevelser, lärande och möten för alla, men med särskilt fokus på barn och unga”, som projektet beskrivs på kommunens hemsida. Den spektakulära byggnaden som uppförs är ritad av högprofilerade arkitektkontoret Wingårdhs och ligger mitt i stadskärnan, i anslutning till stadens konserthus.

Från och med januari 2021, då hela komplexet enligt planen ska invigas, ska stadsbiblioteket rymmas här med den kommunala kulturskolan, Länsmusiken och Konserthuset som den nya byggnaden byggs ihop med.

- Mycket av förberedelsearbetet har handlat om att diskutera hur lokaler kan samnyttjas, hur verksamhetsuppgifterna ser ut, det kreativa mellanrummet mellan kulturskola och bibliotek. Det finns fält där uppdraget överlappar varandra, som att nå nya grupper, barn och unga, personer med funktionsnedsättning, minska utanförskapet. Där kan vi dra nytta av varandras kompetens och det finns tankar om att det också ska uppstå något nytt, säger Lars Hilmersson som är verksamhetschef för både biblioteket och kulturskolan.

Han har förankring i båda verksamheterna som organisatoriskt har smälts samman: först som lärare och så småningom rektor för kulturskolan under många år, sedan en kortare period som sektionschef på Örebro stadsbibliotek innan han fick ansvaret för hela den organisation som kommer att fylla större delen av den nya fastigheten.

För att kunna forma driftsorganisationen och komma med konkreta synpunkter på planeringen av den nya byggnaden har han och hans medarbetare tagit intryck av andra verksamheter: Mimerns Kulturhus i Kungälv, Gummi fabriken i Värnamo, Väven i Umeå, Helsingfors nya bibliotek Ode. Samtliga är nya eller nygamla byggnader som rymmer bibliotek och flera andra verksamheter, alltså precis som Kulturkvarteret i Örebro.

Verksamheterna som ska flytta in i byggnaden hade dock begränsade möjligheter att påverka dess utformning innan de grundläggande byggbesluten fattades.

- Det var inte särskilt mycket dialogarbete eller behovsinventeringar innan dess. Behoven har till stor del kartlagts efter att byggprocessen kom igång, säger Lars Hilmersson.

När detta arbete sent omsider startade var det stor skillnad mellan stadsbibliotekets och kulturskolans tillvägagångssätt.

- Kulturskolan och den chef som fanns där då jobbade väldigt mycket med delaktighet. På biblioteket var det tvärtom, där var inte ens jag som enhetschef delaktig, säger Lars Hilmersson.

Om Lars Hilmersson kunde vrida tillbaka klockan och själv styra detta arbete, skulle han ha gjort en grundligare analys av bibliotekets behov.

- Utifrån frågan om hur biblioteket ser ut om tio-femton år skulle jag ha gjort analysen ihop med personalen och satsat på stor delaktighet.

En annan skillnad mellan Kulturskolan och stadsbiblioteket ligger i att den förra verksamheten kommer att flytta till Kulturkvarteret från lokaler som är utdömda och där verksamheten har dispens för att få hålla till. Biblioteket kommer däremot att lämna omoderna men i övrigt fungerande lokaler.

Detta i kombination med att personalen blivit sent involverad i tankarna kring den nya fastigheten har inneburit att startsträckan blivit lång, enligt Lars Hilmersson.

- Det har varit en uppförsbacke eftersom kunskapen om projektet i organisationen har varit ganska svag.

Pågående och planerade byggen

Baserat på
enkätundersökningens
fritextsvar

ALVESTA

Nybyggt integrerat folk- och skolbibliotek invigdes sommaren 2019. Placerad i mindre tätort i kommunen.

DANDERYD

Mörby centrum renoveras och byggs ut och i det kommer biblioteket att få nya, större och bättre lokaler.

ESKILSTUNA

Två utredningar på gång: Förstudie angående kongress/kulturhus där huvudbiblioteket eventuellt kan inrymmas. Behov finns av upprustning av huvudbibliotekets lokaler. Fördjupad förstudie angående allaktivitetshus i stadsdelen Fröslunda där bland annat biblioteket skulle ingå. Inga beslut fattade. I övrigt sker mindre upprustning i stadsdelen Årby där biblioteket kommer att dela lokaler med öppen förskola.

BOTKYRKA

Nytt bibliotek samlokaliserat med konsthall i Fittja. Beslutade investeringsprojekt finns för nya bibliotek i Tumba, Tullinge och Alby, men avvaktar övriga centrumplaner.

EKERÖ

Ersättningslokaler för äldre filial kommer att byggas i samverkan med skola, fritidsgård, kulturskola. Kulturhus som inrymmer bibliotek kommer renoveras under en femårsperiod. Innebär utökade ytor för bibliotek som kulturinstitution.

FAGERSTA

Fagersta kommun saknar verksamhetsanpassade lokaler för såväl bibliotek som kulturskola. Dessutom behov av scen för olika typer av scenkonst, liksom en fullmäktigesal. Meröppet bibliotek, turistbyrå, konsertscen/er, biograf/-er, danslokaler m m. I långsiktig budget och plan finns 125 miljoner kronor avsatta för ett allaktivitetshus. I dagsläget är det dock inte någon som har uppdraget. Behov av renoveringar är inte möjligt i nuvarande f d EPA-varuhus. Behovet av verksamhetsanpassad liksom tillgänglighetsanpassad fastighet är angelägen.

BÅSTAD

Ombyggnation och nybyggnation av skolor, några med integrerade folkbibliotek.

ENKÖPING

Plan finns för ett nytt kulturhus. Bibliotek ska ingå. Om det byggs på en ny plats blir det ett nytt bibliotek.

FALKENBERG

Falkenbergs kommun bygger en ny byggnad, kallad Argus, centralt för bibliotek, turistinformation, kulturskola och gymnasium. För stadsbiblioteket blir det ett stort lyft med mer anpassade lokaler för biblioteksverksamhet och inte minst en bättre arbetsmiljö för personalen. Ny lokal för biblioteksverksamhet planeras även i Ätran, då filialbiblioteket kan flytta till en bättre anpassad lokal där det även skall vara meröppet.

FINSPÅNG

Omlokalisering av huvudbiblioteket till nya lokaler.

GNESTA

Huset där befintligt huvudbibliotek finns kommer att rivas och på samma plats uppförs ett nytt hus där bland annat huvudbiblioteket kommer att inrymmas.

GÄLLIVARE

Nytt multiaktivitetshus för kultur och sport byggs.

GÄVLE

Om/nybyggnad av ett kultur- och bildningscenter på stadsbibliotekets nuvarande plats. Basen i huset är ett nytt stadsbibliotek. Planen är start 2021 och färdigt 2023. Nuvarande stadsbibliotek har länge varit enormt trångbott. Behov ute i stadsdelarna av förbättrade lokaler som inte kan tillgodoses på samma sätt.

GÖTEBORG

Ett stadsdelshus planeras på Selma Lagerlöfs torg. Nuvarande bibliotek kommer att flytta in där. Två kulturhus planeras, i Bergsjön och på Backaplan. Existerande bibliotek planeras flytta in dit. Renoveringar behöver ses över kontinuerligt.

HANINGE

Utbyggnad av befintligt kulturhus och bibliotek påbörjas i Handen, tillfälliga lokaler för biblioteket i Jordbro i väntan på nybyggnation av kulturhus, nytt allaktivitetshus i Vega med kombinerat skol- och folkbibliotek.

På planeringsstadiet är renovering av biblioteket i Västerhaninge. I takt med att biblioteksrummen renoveras/byggs ut/nyetablering görs tas hänsyn till lokal kontext i kommundelarna samt de dialoger som förs med medborgare och invånare.

HELSINGBORG

I kommunens investeringsplan finns nytt/utvecklat stadsbibliotek angivet. Oklart om det hinner ske inom fem år. Det finns också ett uppdrag att samlokalisera skol- och folkbibliotek i staden. Huruvida detta innebär nybyggnation är omöjligt att svara på. Huvudspåret är befintliga lokaler.

HUDDINGE

Utökade biblioteksytor i Skogås, biblioteket i Flemingsberg flyttas till större befintliga lokaler, diskuterar biblioteksetablering i ny kommunal del men inget beslut fattat. Rustar upp huvudbiblioteket under 2019. I vissa delar av kommunen är tillgången till folkbibliotek god, men i andra delar ser det inte alls lika bra ut. Det erbjuds alltså inte en likvärdig och god tillgång i kommunens alla delar.

HULTSFRED

Nya biblioteket i Hultsfred invigs 2020. Har haft tillfälliga lokaler i två år.

HÄRNÖSAND

Filial/närbibliotek som varit lokaliserat i en skola flyttar till nya externa lokaler. Samtidigt kommer verksamheten att utvecklas till en lokal mötesplats med meröppet, distansarbetsplatser, mötesmöjligheter, rum för kulturell verksamhet m m. Ett annat filial/närbibliotek har renoverats och fått större yta. Delar av sambiblioteket har byggts om, renoverats och utvecklats till ett aktivt kunskapscentrum.

KALMAR

Huvudbiblioteket kommer flytta in i nya lokaler.

KARLSTAD

Samlokalisering av bibliotek och fritidsgård i nytt hus för 55 miljoner på Kronoparken samt nya lokaler för filial på Våxnäs.

HÅBO

En förstudie pågår om ett nytt kulturhus/bibliotek 2024. Politiskt beslut tas 2019.

KARLSHAMN

Det har i många år planerats för ett nytt kultur- och bibliotekshus men planerna är i nuläget inte aktuella, beslutades nyligen av politiken. Det finns stora behov av andra lokaler för stadsbiblioteket som tillfälligt är placerat i en citygalleria. Lokalerna är trånga och ej ändamålsenliga. Dock är det positivt att lokalerna ligger centralt. Om inte stadsbibliotek får nya lokaler kommer det att krävas större/renoverade lokaler i befintlig fastighet. Två filialbibliotek behöver renoveras för att kunna vara meröppna.

KIRUNA

Nytt bibliotek byggs i det nya kulturhuset.

HÖRBY

Dagens folkbibliotek är beläget i en hyrd fastighet. Diskussioner pågår om kommunen ska bygga nytt alternativt flytta verksamheten till annan kommunägd fastighet. Utredning görs under året.

KARLSKRONA

Ett nytt stadsbibliotek kommer att inrymmas i ett kulturhus som ska stå klart 2022. Ett nytt filialbibliotek ligger i planeringsfasen inom en femårsperiod. Ersätter ett nuvarande bibliotek som är integrerat med en skola.

KLIPPAN

Ett så kallat vänthallsbibliotek (endast meröppet) . Förstudie för eventuell ombyggnad av huvudbibliotek startar.

KUNGSBACKA

Utbyggnad av simhallen för nytt bibliotek i en kommundel och nybyggnation i en annan.

LINKÖPING

Inga beslut tagna men ett nytt bibliotek i utsatt område utreds.

Flera biblioteksytor kan vara grunden i framtidens mötesplatser. Nytt integrerat närbibliotek som samlokaliseras med idrottshall, café och skolmatsal. Troligen nytt närbibliotek i stadsdelen Berga samlokaliserat med kommunal ungdomsverksamhet/fritidsverksamhet. Troligen nya lokaler till närbiblioteket i Ryd. På huvudbiblioteket kommer det att byggas om och renoveras administrativa lokaler vilket också kommer att påverka de publika ytorna.

MARK

Behov av nytt, större huvudbibliotek.

KÄVLINGE

Nytt medborgarhus med bibliotek planeras vara klart 2021. Huvudbiblioteket flyttar in i nya lokaler. Medel från stärkta bibliotek för att se över tillgänglighet och inventarier på det andra av kommunens bibliotek. Huvudbiblioteket förnyas helt men även kommunens andra bibliotek skulle behöva en total upprustning.

LUND

Stadsdelsbiblioteket i Södra Sandby får helt nya lokaler i centrum av samhället. Inflyttning sker i november 2020.

Linero och Klostergården har de senaste fyra åren fått helt nya lokaler.

NACKA

Kommunen växer, befolkningen ökar med 40 procent fram till 2030, men ännu inget beslut om nytt bibliotek. Det innebär att alla kommundelar kommer att påverkas av nybyggnation. Troligtvis kommer alla bibliotek beröras. Antingen renovering av lokalerna eller flytt till ny lokal.

LILLA EDET

Vi flyttar vår biblioteksfilial inom dess nuvarande byggnad och utökar ytan. Filialen kan dessutom användas mer effektivt.

MALMÖ

Rosengårdsbiblioteket får en påbyggnad med 1,5 våningar.

NYKÖPING

Nyinvigd skolintegrerad filial i februari 2019. Behov av renovering av kulturhus och huvudbiblioteket har aviserats i många år. Planer togs fram 2010 men ingen satsning gjordes. Framlagd behovsbeskrivning väntar på behandling i kommunstyrelsen. Satsningar på anpassning av kulturhus och bibliotek har bortprioriterats vid beslut om investeringar

PITEÅ

2018 skrinlades planerna på att flytta och bygga ett nytt stadsbibliotek. Kultur- och fritidsnämnden har dock möjlighet att driva frågan vidare. Flyttas inte stadsbiblioteket till nya lokaler är huvudspåret att totalrenovera och expandera ytan.

Vad gäller kommunens fem filialer så kan det bli tal om att renovera två. Om dessa renoveringar genomförs svarar de mot behoven, men flytt och/eller renovering av bibliotekslokaler har låg prioritet i kommunen. Ytterst oklart om stadsbiblioteket får utökad yta eller om det verkligen kommer att genomföras någon renovering av den slitna biblioteksfilialen.

SOLNA

Det finns en skrivning från ansvariga politiker i Solna för kommande mandatperiod att undersöka möjlighet till att utöka tillgång till folkbibliotek i kommunen, alternativt se om en bokbuss med riktat utbud för barn och unga kan vara ett alternativ.

SKELLEFTEÅ

Nytt stadsbibliotek i ett nytt kulturhus samt ett filialbibliotek som flyttar in tillsammans med en fritidsgård i ett renoverat badhus.

STOCKHOLM

Inga politiska beslut om nya bibliotek är fattade, dock finns skrivningar i majoritetens budget om att nya bibliotek kan behövas i och med att staden växer.

Medborgarhuset (Tranströmerbiblioteket) är under ombyggnad/renovering och planeras att återinvigas september 2020.

Vidare pågår planeringsarbete för renovering av Årsta bibliotek. Därutöver är systemhandlingar framtagna för två alternativ av Stadsbiblioteket (Asplundhuset).

Ett utvecklingsalternativ och ett renoveringsalternativ.

En ren renovering av Asplundhuset motsvarar inte kraven på ett modernt huvudbibliotek.

SKURUP

Flyttar troligen till andra lokaler inom en femårsperiod.

STORUMAN

Flyttar från en mycket olämplig lokal till en större och mer central byggnad i Tärnaby.

SVEDALA

Arbete pågår med att bygga ett nytt meröppet huvudbibliotek i Svedala tätort.

SÖLVESBORG

Huvudbiblioteket borde byggas om med en utställningsdel och ett så kallat öppet magasin för museets samlingar.

Biblioteken kommer inte att byggas om men två bibliotek kommer att bli meröppna.

TIERP

Ett nytt huvudbibliotek byggs i ett nytt kulturhus.

TIMRÅ

Ett filialbibliotek i en befintlig byggnad.

TRANÅS

Finns planer sedan flera år att skapa ett kulturhus innehållande bibliotek.

TRELLEBORG

En ny filial kommer att inrättas i Familjens hus i Anderslöv. Huset kommer innehålla förskola, serviceboende och vårdcentral utöver bibliotek. Filial finns även idag i Anderslöv.

TROLLHÄTTAN

Ett nytt kombinerat folk- och skolbibliotek i södra delen av kommunen.

UMEÅ

Enligt planen kommer ett närbibliotek (filial) att få nya lokaler i närhet av en högstadieskola och bli ett kombinerat folk- och skolbibliotek. I planeringen ingår att biblioteket ska bidra till ett återskapande av ett centrum i stadsdelen. Enligt planen ska det vara färdigställt 2021-2022. Förhoppning om att få igenom renovering av ett bibliotek under perioden.

ULRICEHAMN

Beräknad projektering av nytt stadsbibliotek start hösten 2019, färdig byggnad hösten 2021.

UPPSALA

Beslut om ett nytt bibliotek i Rosendal. Stadsbiblioteket kommer att genomgå renoveringar med fokus på barnavdelning.

UPPVIDINGE

Nytt filialbibliotek (folkbibliotek) i Lenhovda. Det integrerade biblioteket i Älghult kommer att genomgå förändring inom ramen för projektet Kreativa Rum.

VAXHOLM

Nytt bibliotek och sporthall kommer att byggas ihop med en skola i en mindre tätort i kommunen.

VÄXJÖ

Nytt bibliotek och ny sporthall byggs i samband med att skola byggs om i en av kommunens mindre tätorter. Renovering av huvudbiblioteket sker med medel från Stärkta bibliotek och i samband med att fastighetsägare gör underhållsarbete. Planerad renovering täcker inte behoven.

VALLENTUNA

Vi hoppas att få vara med i planeringen för en ny skola i minst ett utvecklingsområde i kommunen, där vi räknar med att få möjlighet att samlokalisera ett bibliotek och/eller en mindre kulturhusfilial.

VÄNERSBORG

Framtidens bibliotek projekteras i Vänersborg. Programförslag finns som utgångspunkt och ett par olika alternativ är under diskussion.

ÅTVIDABERG

Januari 2018 invigdes ett integrerat folk- och gymnasiebibliotek med turistinformation i Åtvidaberg, tre verksamheter under samma tak. Det nya biblioteket har under första året fått dubbelt så många besökare som året innan. Antalet program och aktiviteter har flerdubblats. Utlånen har också ökat, dock mer blygsamt. Sedan hösten 2018 och under hela 2019 pågår utveckling av medborgarservice i biblioteket, i samarbete med Arbetsmarknadsenheten och folkbiblioteket.

VARBERG

Nytt lokalbibliotek i en liten ort med långt avstånd till centralorten. Alla lokalbibliotek byggs om till meröppna bibliotek.

VÄRMDÖ

Nytt huvudbibliotek planeras. Finansiering oklar.

ÖCKERÖ

Litet kombinerat folk- och skolbibliotek i en skola som börjar byggas under hösten 2019.

ÖREBRO

Nytt kulturkvarter med
stadsbibliotek och
kulturskola.
Nytt stadsdelsbibliotek.
Ombyggnad av
centrumanläggning i
stadsdel.

ÖSTERSUND

Pågående dialog rörande
till- och ombyggnad
av biblioteket. Uppdraget
är att titta på att renovera
befintligt stadsbibliotek.

ÖSTHAMMAR

Ett nytt huvudbibliotek har
just byggts och invigts.
Därtill invigs ett nytt mindre
bibliotek på annan ort i
kommunen.
Diskussion förs om
eventuell flytt av ytterligare
ett bibliotek, vilket i så fall
skulle kunna ske
inom 1-2 år.

ÖSTRA GÖINGE

Ett bibliotek i Hanaskog
flyttas till en nybyggd lokal
som blir mer ändamålsenlig.
Behov finns att renovera
ett bibliotek.

